Ἀπὸ ἑκατοντάδες χιλιάδων ἔμειναν μόνον 8.000

ΠΩΣ ΕΣΒΗΣΕ Η ΟΜΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Τί προέβλεπεν ἀκριβῶς ἡ συνθήκη τῆς Λωζάνης καὶ τί ἔπραξαν οἱ Τοῦρκοι

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΤΩΡΑ ΚΑΠΟΙΑ ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τί θὰ γίνει ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Ἀφοῦ ἐπὶ μισὸ αἰώνα καὶ πλέον — ἀπὸ τὸ 1922 — ἀφέθηκε νὰ φυλλορροεῖ καὶ νὰ σβήνει, τώρα τελευταῖα σὰν πρόβλημα ἀπασχολεῖ πολὺ ἐντονότερα τοὺς Ἕλληνες, καθὼς ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἂν ἀφεθοῦν τὰ πράγματα στὸ δρόμο τους, σὲ ἐλάχιστα χρόνια δὲν θὰ ὑπάρχουν στὴν Πόλη οὔτε δεῖγμα ὁμογενοῦς.

Ποῦ ὀφείλεται ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ τοῦ σημαντικοῦ τμήματος τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους;

Μποροῦν νὰ περισωθοῦν τὰ σημερινά του ὑπολείμματα;

Μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἀναστροφὴ τοῦ ρεύματος, νὰ ξαναγυρίσουν οἱ Κωνσταντινουπολίτες στὶς ἑστίες τους;

Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἀπασχολοῦν τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ τὸ θέμα ἀνακινήθηκε στὶς ἀρχὲς Ἰουλίου μὲ μιὰ ἀνακοίνωση τοῦ ὑφυπουργοῦ ἐξωτερικῶν Α. Ζαίμη, στὴ βουλή, ποὺ προκάλεσε ἔκπληξη: Ἄφησε νὰ ὑπονοηθεῖ ὅτι ἡ κυβέρνηση, γιὰ τὴν προστασία τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, μελετᾶ μέτρα ποὺ θὰ ἀποβλέπουν στὴν ἰσορροπία μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς Πόλης καὶ τῶν Τούρκων τῆς Θράκης. Μὲ ἄλλα λόγια, πετιόταν ἕνας ὑπαινιγμὸς ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἴσως ἀναγκασθεῖ νὰ ἐφαρμόσει εἰς βάρος τῆς τουρκικῆς (μουσουλμανικῆς) μειονότητος στὴ Δυτικὴ Θράκη ὅ,τι ἐφαρμόζει ἡ Τουρκία σὲ βάρος τῆς Ἑλληνικῆς μειονότητας, στὴν Κωνσταντινούπολη.

Παρόμοιος ὑπαινιγμὸς εἶχε γίνει καὶ πρὶν ἀπὸ 2½ χρόνια. Τὴν 16 Μαρτίου 1976 ὁ τότε ὑφυπουργὸς ἐξωτερικῶν Δ. Σταυρόπουλος μὲ ἔγγραφό του πρὸς τὴν βουλὴ ἔφηνε νὰ ὑπονοηθεῖ ὅτι ἡ Ἑλλάδα δὲν ἀποκλείει πιὰ νὰ ἐπιδιώξει τὴν ἴδια κατάσταση καὶ στὶς δύο μειονότητες «βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἀμοιβαιότητος».

Πῶς ὅμως δημιουργήθηκε τὸ πρόβλημα;

Ἡ ἀπαρχή του βρίσκεται βέβαια στὴ μικρασιατικὴ καταστροφή. Ἕως τότε ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Πόλης ἦταν ἀκμαῖος, πολυάνθρωπος δυναμικὸς καὶ κυριαρχοῦσε οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ στὴν Κωνσταντινούπολη τὴν πρωτεύουσα τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Πραγματικά, σὲ ὅλα τὰ χρόνια τῆς ἐποχῆς τῶν σουλτάνων, οἱ ὁμογενεῖς μας ἐκεῖ ἦταν τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο, ἐλέγχοντας τὶς Τράπεζες, τὸ ἐμπόριο, τὴν βιομηχανία, τὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα καὶ ἀσκώντας ἰσχυρὴ ἐπιρροὴ στὸ «ντοβλέτι».

Τὸ 1918 σήμαναν, μαζὶ μὲ τὶς καμπάνες τῆς εἰρήνης καὶ καμπάνες τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας. Ὅταν ἔληξε ὁ Παγκόσμιος πόλεμος ἡ Τουρκία βρέθηκε στὴν ὁμάδα τῶν ἡττημένων, ἐνῶ ἡ Ἑλλάδα στὴν ὁμάδα τῶν νικητῶν. Καὶ ἡ Κωνσταντινούπολη παζαρεύονταν νὰ γίνει ἢ ἑλληνική, ἢ διεθνὴς πόλη. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις, ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Πόλης, ἡ «ὁμογένεια» ἔβλεπε μπροστά του μιὰ χρυσὴ ἐποχὴ νὰ διανοίγεται, ὅπου θὰ ὁλοκλήρωνε τὴν κυριαρχία του σ' αὐτὴ τὴν κοσμοπολιτικὴ μεγαλούπολη, μὲ τὴν καίρια παγκόσμια σημασία καὶ θὰ γνώριζε μέρες εὐημερίας καὶ ἀκμῆς σὲ ἀνήκουστα ὕψη.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη — τέλη τοῦ 1918 — ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδας Ἐλευθέριος Βενιζέλος, μὲ ἕνα ὑπόμνημά του γιὰ τὶς ἐθνικὲς διεκδικήσεις στὸ συνέδριο τῆς εἰρήνης στὸ Παρίσι, ἀνέφερε τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς γιὰ τὸν ἑλληνισμὸ τῆς Πόλης:

Τὸ σύνολο τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ εἶχε ἔκταση 5.568 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, εἶχε πληθυσμὸ 1.173.000 κατοίκων, ποὺ κατανέμονταν ὡς ἑξῆς στὰ τρία σαντζάκια (διοικήσεις, ἐπαρχίες) τοῦ νομοῦ:

Κωνσταντινουπόλεως	841.000
Τσατάλτζας	74.000
Σκούταρι	258.000
Κωνσταντουπόλεως	235.000
Τσατάλτζας	54.800
Σκούταρι	74.500
Σύνολο	363.000

Βλέπουμε ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν τὰ 31% ἔναντι 37% τῶν Τούρκων.

ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΣΑΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Τί θέση κατεῖχε ἡ μάζα ἐκείνη τῶν Ἑλλήνων καταφαίνεται ἀπὸ τὰ ἑξῆς στοιχεῖα:

Τὰ 92% τῶν Τραπεζῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνῆκαν σὲ Ἕλληνες.

Τὰ 70% τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων ἐπιχειρήσεων (κοινῆς ὠφελείας καὶ ἰδιωτικῶν) ἦσαν Ἕλληνες.

Τὰ 70% τῶν βιομηχανιῶν ἀνῆκαν σὲ Ἕλληνες τὰ 20% σὲ Ἀρμενίους καὶ μόνο τὰ 10% σὲ Τούρκους.

Τὰ 60% τοῦ ἐμπορίου βρίσκονταν σὲ χέρια Ἑλλήνων, τὰ 20% Ἰσραηλιτῶν, τὰ 10% Ἀρμενίων καὶ τὰ 10% Τούρκων.

ΞΑΦΝΙΚΑ ΟΛΑ ΚΑΤΕΡΡΕΥΣΑΝ

Ξαφνικὰ ὅμως ὅλη αὐτὴ ἡ δημιουργία κατέρρευσε. Ἡ αἰτία ὀφειλόταν στὴ μικρασιατικὴ καταστροφή. Ἀπὸ τὸ 1921 οἱ ὁμογενεῖς τῆς Πόλης ἄρχισαν νὰ διαβλέπουν τὴν ἥττα τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅσοι εἶχαν τὶς δυνατότητες διέρρεαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ρεῦμα ἐντάθηκε μὲ τὴν καταστροφὴ καὶ ἀμέσως μετά. Ἀλλ' ἡ Ἑλλάδα κατέβαλλε ὑπεράνθρωπες προσπάθειες ν' ἀναχαιτίσει τὴ φυγή, νὰ διασώσει τὴν ὁμογένεια. Καὶ φάνηκε πὼς τὸ κατόρθωσε.

Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 1922 ὅπως ξέρουμε συνῆλθε ἡ ἐπίπονη καὶ πολυκύμαντη διάσκεψη τῆς Λωζάννης, μὲ ἀντικείμενο τὴν ἐκκαθάριση τῶν λογαριασμῶν μεταξὺ τῶν νικητῶν τοῦ μεγάλου πολέμου — Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰταλίας κ.λ.π. — καὶ τῆς Τουρκίας. Φυσικὰ δεσπόζουσα θέση κατεῖχε ἡ ρύθμιση τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν, δηλαδὴ ἡ εἰρήνευση Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

Ὑπῆρχε ὅμως μιὰ σκληρὴ πραγματικότητα. Νικήτρια ἡ Τουρκία τοῦ Μουσταφᾶ Κεμάλ, ἐννοοῦσε νὰ ὁλοκληρώσει τὸ θρίαμβό της μὲ τὸν ξεριζωμὸ ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἐθνικιστικὸ ἦταν τὸ καθεστὼς αὐτό, ἀπέβλεπε στὴν παραμονὴ στὴ χώρα ἑνὸς συμπαγοῦς καὶ μονολιθικοῦ τουρκικοῦ ἔθνους. Ἄρα ἡ ἐκκαθάριση τῆς νέας Τουρκίας ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ἦταν μέσα στὰ πλαίσια τῆς πολιτικῆς της. Τόσο περισσότερο, ὅσο ὁ πόλεμος εἶχε δημιουργήσει τρομακτικὴ ἄβυσσο μεταξὺ τῶν δύο λαῶν,, ὕστερα ἀπὸ τόσων ἐτῶν ἀγῶνα ἀλληλοεξόντωσης.

Βέβαια, ἔτσι ἢ ἀλλοιῶς, ὁ ἑλληνισμὸς εἶχε ξεριζωθεῖ ἀπὸ τὴ νέα Τουρκία. Μιὰ μεγάλη μάζα του εἶχε κι' ὅλας καταφύγει στὴν Ἑλλάδα. Μιὰ ἄλλη μάζα του — μεγαλύτερη — εἶχε ἐξοντωθεῖ. Ἀπέμεναν ὅμως λίγες ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἕλληνες ἀκόμη στὴν Κωνσταντινούπολη, στὸν Πόντο καὶ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὑπῆρχαν 4—5 ἑκατοντάδες χιλιάδες Τοῦρκοι στὴν Ἑλλάδα: Στὴ δυτικὴ Θράκη καὶ στὴ Μακεδονία.

Καὶ τότε, στὴ διάσκεψη τῆς Λωζάννης, οἱ δύο χῶρες πῆραν μιὰν ἀπόφαση πρωτοφανῆ στὴν ἱστορία: Ἀποφάσισαν νὰ κάνουν ἀνταλλαγὴ πληθυσμοῦ: Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ποὺ ἀπέμεναν στὰ τουρκικὰ ἐδάφη θὰ ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Τουρκία. Ὅλοι οἱ Τοῦρκοι θὰ ἔφευγαν ἐπίσης ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ ἡ Ἑλλάδα, ἤθελε νὰ παραμείνουν οἱ ὁμογενεῖς τῆς Πόλης στὸν τόπο τους. Ὅπως καὶ τὸ οἰκουμενικὸ πατριαρχεῖο, ποὺ οἱ Τοῦρκοι ἤθελαν νὰ τὸ ξεριζώσουν καὶ αὐτό. Κατέβαλλε πολλὲς προσπάθειες καὶ οἱ Τοῦρκοι δέχθηκαν νὰ τοὺς ἐξαιρέσουν ἀπὸ τὴν ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν, μὲ τίμημα: Νὰ παραμείνουν ἐπίσης οἱ Τοῦρκοι τῆς Δυτικῆς Θράκης στὸν τόπο τους.

Ἐπρόκειτο, γιὰ μιὰ μεγάλη ἑλληνικὴ ἐπιτυχία. Γιατὶ ἡ ὁμογένεια τῆς Πόλης ποὺ διασωζόταν ἔτσι, δὲν εἶχε μόνο ἀριθμητικὴ βαρύτητα. Κατεῖχε μιὰ θέση — κλειδὶ μέσα στὴ νέα Τουρκία, ποὺ μαζὶ μὲ τὸ οἰκουμενικὸ πατριαρχεῖο ἔπαιζε ἕνα ρόλο πολὺ σημαντικό. Ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι τῆς δυτικῆς Θράκης δὲν ἦταν παρὰ ταπεινοί, ἄσημοι, φτωχοὶ ἀγρότες καὶ ἡ παρουσία τους δὲν ἀντιπροσώπευε τίποτε ἄλλο πέραν τοῦ ἀριθμοῦ τους.

Ποῦ ὀφειλόταν αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ ἐπιτυχία; Στὴ δεξιοτεχνία τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴν Ἑλλάδα στὴ Λωζάννη καὶ στὴν παρουσία ἑνὸς νέου παράγοντα, ποὺ ἔριξε ξαφνικὰ τὸ βάρος του στὶς διαπραγματεύσεις τόσο τῆς γενικῆς συνθήκης ὅσο καὶ τῆς συμφωνίας γιὰ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν. Ὁ παράγοντας αὐτὸς ἦταν ὁ στρατὸς τοῦ Ἕβρου. Μιὰ ἄκρως ἀξιόμαχη στρατιὰ 11 μεραρχιῶν (100.000 ἀνδρῶν) ποὺ συγκροτήθηκε ὡς διὰ μαγείας μέσα ἀπὸ τὸ χάος τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ποὺ καλοοργανωμένη, καλοεξοπλισμένη, μὲ ἠθικὸ ὑψηλό, περίμενε ἀνυπόμονα στὴν ὄχθη τοῦ Ἕβρου μὲ τὸ δάκτυλο στὴ σκανδάλη.

Ἡ στρατιὰ αὐτή, ποὺ ἦταν ἕτοιμη νὰ πηδήξει στὴν ἀνατολικὴ Θράκη καὶ νὰ μπεῖ — πιθανότατα — στὴν Πόλη, ἔκαναν τοὺς Τούρκους νὰ βάλουν τὸ νερὸ στὸ κρασί τους καὶ ν' ἀποδεχθοῦν ὅρους ποὺ ἀλλοιῶς θὰ τοὺς ἀπέρριπταν χωρὶς συζήτηση. Ἔτσι, δέχθηκαν νὰ θεωρηθοῦν ἀμοιβαίως «μειονότητες» μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα πολιτικῆς, θρησκευτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐλευθερίας, τόσο οἱ βαρυσήμαντοι Ἕλληνες τῆς Πόλης, ὅσο καὶ οἱ ἀσήμαντοι Τοῦρκοι τῆς δυτικῆς Θράκης. Ἀλλὰ καθορίσθηκε ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς παραμονῆς θὰ τὸ εἶχαν ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ἐγκαεστημένοι στὶς δύο αὐτὲς περιοχὲς πρὶν ἀπὸ τὸ 1918.

Μὲ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν, 150.000 Ἕλληνες ποὺ εἶχαν ἀπομείνει στὴ Μικρὰ Ἀσία (Πόντος, Καππαδοκία κλπ) ἀναχώρησαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ 388.000 Τοῦρκοι ποὺ ζοῦσαν στὴν Ἑλλάδα (Μακεδονία, Λέσβο κ.λ.π.) ἀναχώρησαν γιὰ τὴν Τουρκία.

Τί συνέβαινε ὅμως μὲ τοὺς ὁμογενεῖς τῆς Πόλης καὶ τοὺς Τούρκους τῆς δυτικῆς Θράκης; Πρέπει νὰ ξεκαθαρισθεῖ τὸ ζήτημα τῆς ἀριθμητικῆς τους δύναμης.

Ὅπως εἴδαμε, οἱ ἑλληνικὲς πηγὲς τοῦ πατριαρχείου ὑπολόγιζαν τὸ 1918 σὲ 364.000 τοὺς Ἕλληνες τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Ἕνα μέρος ἀπὸ αὐτοὺς ἔφυγε τὸ 1921—23. Στὴ διάσκεψη τῆς Λωζάνης, ἐξάλλου, ὁ Τοῦρκος ἀντιπρόσωπος Ἰσμὲτ Ἰνονοῦ, ποὺ κονταροχτυπιόταν κάθε μέρα μὲ τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο, εἶχε δηλώσει ὅτι οἱ ὁμογενεῖς τῆς Πόλης ἀνέρχονταν τότε (1923) σὲ 200.000. Αὐτὸ σήμαινε ὅτι ἂν ὅλοι οἱ παραπάνω ἀριθμοὶ εἶναι ἀκριβεῖς. τὸ 1921 καὶ 1922 ἐγκατέλειψαν τὴν Κωνσταντινούπολη 165.000 Ἕλληνες.

Αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς δέχονται οἱ ὀργανώσεις τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ποὺ ὑπάρχουν σήμερα στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸ κράτος — τὸ ὑπουργεῖο ἐξωτερικῶν — τοὺς ἀμφισβητεῖ. Τοὺς θεωρεῖ ὑπερβολικούς. Δέχεται βέβαια ὅτι ἀπὸ τὸ 1921 ὑπῆρξε μιὰ διαρροή, δὲν ἦταν δυνατόν, ὅμως, νὰ περιλάβει 160.000 ὁμογενεῖς μέσα σὲ ἕνα ἢ δυὸ χρόνια. Συνεπῶς, οὔτε ὁ ἀρχικὸς ἀριθμὸς 364.000 εἶναι σωστός, οὔτε ὁ ἀριθμὸς τῶν 200.000 ποὺ ἔδωσε ὁ Ἰσμὲτ Ἰνονοῦ εἶναι ἀληθινός. Εἶναι ἐξογκωμένοι καὶ οἱ δύο, γιὰ λόγους εὐνόητους.

Ὅπως καὶ νὰ εἶναι, ὅμως σήμερα κανεὶς δὲν ἀμφισβητεῖ ὅτι οἱ ὁμογενεῖς τῆς Πόλης (μαζὶ μ' ἐκείνους τῆς Ἴμβρου καὶ Τενέδου) κυμαίνονται γύρω στὶς 8.000. Ἀντίθετα, οἱ Τοῦρκοι τῆς δυτικῆς Θράκης, ὄχι μόνο δὲν ἐλαττώθηκαν, ἀλλ' ὁ ἀριθμός τους ἔχει φθάσει τὶς 125.000 περίπου. Ἀπὸ αὐτούς, τὰ 32% εἶναι Πομάκοι, παλιοὶ Θράκες, δηλαδὴ — ἀκαθόριστης ἐθνότητας — ποὺ κατὰ τὸ 1750 εἶχαν ἐξισλαμισθεῖ. Σήμερα, μολονότι διατηροῦν τὴ μουσουλμανικὴ τους πίστη, δὲν φαίνεται νὰ ἔχουν τουρκικὴ συνείδηση. Ὁπωσδήποτε, ὅμως, τὸ ἑλληνικὸ κράτος τοὺς ἐξομοιώνει μὲ τοὺς Τούρκους, στὴν ἴδια μειονότητα, ποὺ, συνολικά, σήμερα ἔχει πληθυσμὸ 15 φορὲς περίπου, μεγαλύτερο ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ μειονότητα τῆς Πόλης.

ΠΩΣ ΕΦΘΑΣΑΝ ΕΤΣΙ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Πῶς ἔφθασαν τὰ πράγματα ἔτσι, ὥστε οἱ δύο μειονότητες, ἀπὸ τὸ συσχετισμὸ 4:1 τὸ 1934, νὰ φθάσουν στὸ 1:5 τὸ 1978, δηλαδὴ μέσα σὲ 44 χρόνια; Τὸ θέμα εἶναι γνωστό.

Σύμφωνα μὲ τὴν συνθήκη τῆς Λωζάνης, τὸ ἑλληνικὸ κράτος στὴν τουρκικὴ μειονότητα τῆς Δυτικῆς Θράκης καὶ τὸ τουρκικὸ κράτος στὴν ἑλληνικὴ μειονότητα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὀφείλουν νὰ παρέχουν πλήρη δικαιώματα διαβιώσεως, ἐλευθερίας καὶ ἀναπτύξεως, ἰσότιμα πρὸς ἐκεῖνα τὰ δικαιώματα ποὺ ἀπολαμβάνουν οἱ Τοῦρκοι στὴν Τουρκία καὶ οἱ Ἕλληνες στὴν Ἑλλάδα. Οἱ μειονότητες, δηλαδὴ ἔχουν τὸ δικαίωμα: Νὰ ζοῦν ἐλεύθερα, νὰ μιλοῦν τὴ γλώσσα τους, νὰ διατηροῦν δικά τους σχολεῖα, γιὰ νὰ σπουδάζουν τὰ παιδιά τους στὴ γλώσσα τους, νὰ ἔχουν δική τους ἐκκλησία καὶ δικό τους κλῆρο, νὰ τηροῦν τὴν λατρεία τῆς θρησκείας τους ἀνεμπόδιστα, νὰ ἀναπτύσσουν τὶς ἐπιχειρήσεις τους, νὰ διατηροῦν τὶς περιουσίες τους, νὰ ἔχουν κοινότητες αὐτοδιοικούμενες μὲ ἱδρύματα πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ καὶ μὲ δική τους περιουσία.

Ἀλλά, ἂν οἱ ὑποχρεώσεις αὐτὲς ἐφαρμόσθηκαν γιὰ τοὺς Τούρκους τῆς Δυτικῆς Θράκης, ἡ ἄλλη πλευρά, ἡ τουρκική, τὶς κατεστρατήγησε, ὅπως ξέρουμε, εὐρύτατα.

Ἀπὸ τὴν ἐπαύριον τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης, ἡ Τουρκία, ἔδειξε τὴν ἀπροθυμία της νὰ φανεῖ συνεπὴς ἔναντι τῶν ὁμογενῶν μας. Ἔτσι, πρώτη ἐκδήλωσή της ἦταν ὁ ἐξαναγκασμὸς τοῦ πατριάρχου Μελετίου νὰ ἐγκαταλείψει τὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 1924. Δεύτερη ἐκδήλωσή της ἦταν ἡ ἀπέλαση τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου τὸ 1926, μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι δὲν ἦταν ἐγκατεστημένος στὴν Κωνσταντινούπολη πρὶν ἀπὸ τὸ 1913, συνεπῶς ἦταν ἀνταλλάξιμος.

Ταυτόχρονα ἄρχισαν οἱ διοικητικὲς αὐθαιρεσίες εἰς βάρος τῶν ὁμογενῶν. Προβάλλαν κρυφὲς καὶ φανερὲς δυσχέρειες στὴ λειτουργία τῶν ἑλληνικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐπέβαλλαν τὴν ὑποχρεωτικὴ παιδεία στὴν τουρκικὴ γλώσσα, ἐνῶ δήμευαν βαθμιαῖα τὰ ὁμογενειακὰ σχολικὰ κτίρια. Καὶ στὰ δύο νησιά, τὴν Ἴμβρο καὶ τὴ Γένεδο, οἱ αὐθαιρεσίες γίνονταν πολὺ βαρύτερες.

Τὸ 1930, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ τοῦ Μουσταφᾶ Κεμάλ — ποὺ τώρα πονομαζόταν Κεμάλ Ἀτατούρκ — ἔγινε ἀποφασιστικὴ προσέγ

★ ΣΥΝΕΧΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ 7ην ΣΕΛΙΔΑ

ΤΟ ΤΑΧΥΤΕΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΟ
Ε)Γ—Ο)Γ «ΙΟΝΙΣ»
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΩΡΑ 13.15΄ ΓΙΑ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ — ΙΘΑΚΗ
ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΠΡΟΕΚΤΑΣΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΑΞΟΥΣ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ
Κάθε ΣΑΒΒΑΤΟ ἐκτάκτως
βραδινὸ δρομολόγιο ὥρα 21.30΄
Κεντρικὸ Πρακτορεῖο: Γ. ΜΟΡΦΥ ΚΑΙ ΥΙΟΣ
ΟΘΩΝΟΣ - ΑΜΑΛΙΑΣ 6, ΤΗΛ: 420-700, 421-183, 277-329

ΔΙΑ ΣΑΜΗΝ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΣ ΩΡΑ 13.45
ΜΕ ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΛΕΣ
F)B «ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ»
Καθ' ἑκάστην ΤΡΙΤΗ προέκτασις ΙΘΑΚΗΝ, ΦΡΙΚΕΣ, ΦΙΣΚΑΡΔΟΝ, ΒΑΣΙΛΙΚΗ, ΝΥΔΡΙ, ΜΕΓΑΝΗΣΙ, ΜΥΤΙΚΑ, ΚΑΛΑΜΟΣ, ΑΣΤΑΚΟΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ
Α)ΦΟΙ Ι. ΙΓΓΛΕΣΗ
ΟΘΩΝΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ 12
ΤΗΛΕΦ.: 277-776, 277-676, 224-277

ΕΛΛΑΣ-ΙΤΑΛΙΑ
ΦΕΡΡΥ ΜΠΩΤ „ΓΕΩΡΓΙΟΣ"
4.000 ΤΟΝΝΩΝ
Ἀναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν διὰ Μπρίντιζι ὥρα 9.30 μ.μ. 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30 Αὐγούστου
Πληροφορίαι — εἰσιτήρια εἰς ἅπαντα τὰ γραφεῖα ταξιδίων. 10 ο)ο ΕΚΠΤΩΣΗ εἰς εἰσιτήρια ἀ-λέ-ρετούρ. Δεχόμεθα ἐπιβάτας καὶ αὐτοκίνητα διὰ ΚΕΡΚΥΡΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΙΓΓΛΕΣΗ
Ὄθ. Ἀμαλίας 12, τηλ. 277-776, 277-676, 277-151

ΘΕΡΙΝΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΔΙΑ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ-ΙΘΑΚΗ-ΛΕΥΚΑΔΑ
1) ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΣ ΩΡΑ 12.30 ΔΙΑ ΣΑΜΗ
2) ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΣ ΩΡΑ 18.00 ΔΙ' ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ
3) ΕΚΑΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ, ΤΕΤΑΡΤΗ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ΚΥΡΙΑΚΗ ΩΡΑ 12.30 ΔΙΑ ΣΑΜΗ — ΙΘΑΚΗ — ΛΕΥΚΑΔΑ
4) ΕΚΑΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΩΡΑ 12.30 ΔΙΑ ΣΑΜΗ — ΦΙΣΚΑΡΔΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ
Κ. ΤΣΙΜΑΡΑ
ΟΘΩΝΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ 14
ΤΗΛΕΦ. 277-783—270-948 ΚΑΙ 222-873 — ΠΑΤΡΑΙ

ΒΕΝΕΤΙΑ
στὴν πιὸ ὄμορφη πόλη τῆς ΙΤΑΛΙΑΣ καὶ στὴν καρδιὰ τῆς ΕΥΡΩΠΗΣ
ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ ΩΡΑ 18.00 ΑΠΟ ΠΑΤΡΑ
μὲ τὸ Ὑπερωκεάνειο
«ΠΑΤΡΙΣ»
24.000 ΤΟΝΝΩΝ
καὶ κάθε Δευτέρα ὥρα 13.30 κατευθεῖαν
ΑΓΚΩΝΑ
«Εἰδικὸς χαμηλὸς Ναῦλος γιὰ Φοιτητὲς καὶ νέους»
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ — ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΣΕ ΟΛΑ
ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΑΞΙΔΙΩΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ
"AQUARIUS„
ΝΟΡΜΑΝ 1 — ΤΗΛΕΦΩΝΑ:
427-100 — 421-500 — 422-555 — ΠΑΤΡΑ

ΚΗΔΕΙΑ

Τὴν λατρευτήν μας μητέρα, μάμμην, προμάμμην, ἀδελφὴν καὶ θείαν

ΕΙΡΗΝΗΝ χήραν Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

θανοῦσαν χθές, κηδεύομεν σήμερον Πέμπτην καὶ ὥραν 10ην π.μ. ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου (παλαιοῦ).

Τὰ τέκνα: Γεώργιος, Σόνια, Μαρία, Εὐαγγελία Κωνσταντινόπουλοι, Φώτω καὶ Κων)νος Παρασκευόπουλος, Ἑλένη χήρα Λεων. Τσαμπροῦ, Κικὴ καὶ Χρῆστος Πετρᾶτος. Ἡ ἀδελφή: Ἐλευθερία χήρα Κωνσταντινοπούλου. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ δισέγγονοι. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

Συλλυπητήρια ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ.

Γραφεῖον Τελετῶν ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΧΑΡΙΤΑΤΟΥ Κορίνθου 262 — Βότση τηλ. 277-760, 271-033.

ΠΕΝΘΗ

Τὸν πολυαγαπημένον μας πατέρα, ἀδελφόν, θεῖον, πάππον καὶ προπάππον

ΧΡΗΣΤΟΝ ΣΠ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΝ

(ΕΤΩΝ 80)

θανόντα ἐν Πάτραις, ἐκηδεύσαμε προχθὲς Τρίτην ἀπὸ τὸν ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Βασιλείου Βάχλιας Γορτυνίας.

Τὰ τέκνα: Σπῦρος καὶ Χαραλαμπία, Νῖκος καὶ Τασία Γιαννόπουλοι, Παρασκευὴ καὶ Νῖκος Τσανακαλιώτης. Οἱ ἀδελφοί: Γκόλφω καὶ Νῖκος Σαββόπουλος, Φανὴ Γιαννοπούλου. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ δισέγγονοι.

Γραφεῖον Ἱερῶν Τελετῶν: ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ι. ΧΑΡΙΤΑΤΟΥ, Γερμανοῦ 108, τηλ. 277-839, 276-810

Τὸν πολυαγαπημένον μας πατέρα, ἀδελφόν, πάππον καὶ θεῖον

ΓΕΡΑΣΙΜΟΝ ΑΝΔΡ. ΛΑΜΠΙΡΗΝ

ἐκδημήσαντα εἰς Κύριον κηδεύσαμεν τὴν Τρίτην ἀπὸ τὸν ἱερὸ ναὸ Ἁγίας Τριάδος Πατρῶν. (Ἡ ταφὴ ἐγένετο εἰς Β΄ Νεκροταφεῖον Παναγίας Ἀλεξιωτίσσης).

Τὰ τέκνα: Ἀνδρέας καὶ Ἐλευθερία, Νῖκος καὶ Εὐαγγελία, Ἀργυρούλα Λαμπίρη, Ὄλγα καὶ Εὐστάθιος Ἀναστόπουλος. Οἱ ἀδελφοί: Χαρίκλεια καὶ Κων)νος Ντόβας, Ἀνδρέας (ἱερεὺς) καὶ Κρινιὼ πρεσβυτέρα Βασιλοπούλου, Ἑλένη χήρα Κων. Βασιλοπούλου (ἐν Ἀμερικῇ). Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

Νέον Γραφεῖον Τελετῶν καὶ Μνημοσύνων ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Π. ΜΠΕΤΣΗ. Σολωμοῦ 60 (Πλησίον Ι. Ν. Ἁγ. Βαρβάρας) τηλ. 330-363.

Τὸν λατρευτόν μας σύζυγον, πατέρα, ἀδελφόν, θεῖον καὶ πάππον

ΙΩΑΝΝΗΝ ΝΙΚ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΝ

(ΕΤΩΝ 81)

θανόντα ἐκηδεύσαμε χθὲς Τετάρτην ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Παναγίας Ἀλεξιωτίσσης (Β΄ Νεκροταφεῖον).

Ἡ σύζυγος: Σουλτάνα. Τὰ τέκνα: Δημήτριος Ἐλευθεριάδης, Νικόλαος καὶ Γεωργία Ἐλευθεριάδη, Ἀρχοντῆς καὶ Βάσω Ἐλευθεριάδη. Οἱ ἀδελφοί. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

Γραφεῖον Τελετῶν ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΝΤΑΡΛΙΩΤΗ, α) Καλαβρύτων 76 (Ἔναντι ἐργατικῶν κατοικιῶν205, 6) Καλαβρύτων καὶ Φωκίας, τηλ. 324-838, 324-855

Τὸν προσφιλῆ μας πατέρα, ἀδελφόν, πάππον καὶ θεῖον

ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΗΛΙΑ ΑΒΡΑΜΙΩΤΗΝ

ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΝ

θανόντα ἐκηδεύσαμεν προχθὲς Τρίτην ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς Ἄνω Πόλεως.

Τὰ τέκνα: Γεώργιος καὶ Κούλα Τερζάκη, Γεώργιος καὶ Ματίνα Παΐζη, Ἄρτεμις Στεφ. Ἀβραμιώτη. Οἱ ἀδελφοί: Μαρία καὶ Σπῦρος Νόνα, Βασιλικὴ χήρα Ἀπέργη. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

Γραφεῖον Ἱερῶν Τελετῶν: ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ι. ΧΑΡΙΤΑΤΟΥ, Γερμανοῦ 108, τηλ. 277-839, 276-810

Τὴν λατρευτήν μας σύζυγον, μητέρα, ἀδελφήν, θείαν, μάμμην καὶ προμάμμην

ΕΙΡΗΝΗΝ ΒΑΣ ΤΖΟΛΑ

θανοῦσαν, ἐκηδεύσαμε προχθὲς Τρίτην ἀπὸ τὸν ἱερὸ ναὸ Ἁγίου Δημητρίου Πατρῶν.

Ὁ σύζυγος: Βασίλειος Τζόλας. Τὰ τέκνα: Γεώργιος καὶ Γεωργία, Θεόδωρος καὶ Βούλα, Ἠλίας καὶ Σία Τζόλα. Οἱ ἀδελφοί: Μαίρη χήρα Κ. Νικολοπούλου, Ἑλένη χήρα Γ. Παρασκευοπούλου, Εὐαγγελία καὶ Βασίλειος Κόρπας, Βελούδω χήρα Παν. Γεωργαντοπούλου, Κων)νος καὶ Ἰφιγένεια, Ἰωάννης καὶ Καλλιόπη, Λαοδάμας καὶ Φιλιώ, Ἀνδρέας καὶ Ἁγνὴ Τζόλα, Σταυρούλα καὶ Γεώργιος Παπαγεωργίου. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ δισέγγονοι.

Συλλυπητήρια ἐδέχθημεν στὸν ἱερὸν ναόν.

Γραφεῖον Ἱερῶν Τελετῶν ΚΩ ΣΤΑ Ι. ΧΑΡΙΤΑΤΟΥ, Πατρέως 84, τηλ. 277-006, 275-858, (Ἔναντι Νομαρχίας)

Τὸν πολυαγαπημένον μας σύζυγον, πατέρα, υἱόν, ἀδελφόν, ἀνεψιόν, ἐξάδελφον καὶ θεῖον

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΠΑΝ. ΒΕΡΒΙΤΑΝ

ΕΣΤΙΑΤΟΡΑ (ΕΤΩΝ 34)

θανόντα ἐξ αὐτοκινητιστικοῦ δυστυχήματος, ἐκηδεύσαμε τὴν Τρίτη, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Κούμανι Ἠλείας.

Ἡ σύζυγος: Γεωργία. Τὰ τέκνα: Παναγιώτης, Ἀθανάσιος. Οἱ γονεῖς: Παναγιώτης καὶ Καλλιόπη Βερβίτα, Γιαννούλα χήρα Ἀθαν. Παπαγιάννη. Οἱ ἀδελφοί: Ἰωάννης καὶ Σταυρούλα, Δημήτριος, Κων)νος, Νικόλαος καὶ Δήμητρα Βερβίτα, Ἰωάννης καὶ Πόπη Παπαγιάννη, Ἰωάννα καὶ Κων)νος Ἠλιόπουλος, Σοφία καὶ Χρίστος Δρόσος. Οἱ θεῖοι. Οἱ ἐξάδελφοι. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

Γραφεῖα Τελετῶν: ΓΕΡ. ΜΑΡΑΤΟΣ, Ζαΐμη — Κανακάρη 40, τηλ. 274-367, 276-956, Μαιζῶνος 34 — Πατρέως, τηλ. 272-416 καὶ ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ τηλ. 27-436

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Πάντας τοὺς καθ' οἱονδήποτε τρόπον συμμετασχόντας στὸ πένθος μας γιὰ τὸ θάνατο τῆς λατρευτῆς μας κόρης, ἀδελφῆς, ἀνεψιᾶς καὶ ἐγγονῆς

ΑΘΗΝΑΣ Π. ΜΑΛΛΗ

(ΕΤΩΝ 18)

θερμῶς εὐχαριστοῦμεν.

Οἱ ἀπαρηγόρητοι γονεῖς: Παναγιώτης καὶ Ἀναστασία Μαλλῆ. Οἱ ἀδελφοί: Ἰωάννης, Δημήτριος Μαλλῆς. Ἡ μάμμη: Ἀθηνᾶ χήρα Δημ. Βραχνοῦ. Οἱ θεῖοι: Κων)νος καὶ Μαρία Βραχνοῦ, Ἐμμανουὴλ καὶ Παρασκευὴ Βραχνοῦ, Δημήτριος καὶ Σοφία Γιαννοπούλου. Οἱ ἐξάδελφοι. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

ΠΕΝΘΗ

Τὸν ἀγαπημένον μας πατέρα, ἀδελφόν, πάππον καὶ θεῖον

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΝΙΚ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΝ

(ΕΤΩΝ 86)

θανόντα ἐκηδεύσαμε προχθὲς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν Ἀγγέλων (Α΄ Νεκροταφεῖον).

Τὰ τέκνα: Περικλῆς καὶ Μαρία, Ἀνδρέας καὶ Ἑλένη, Νικόλαος Χαραλαμπόπουλοι, Βασιλικὴ καὶ Γεώργιος Φωτόπουλος, Πολυξένη καὶ Κων)νος Λάζαρης, Εὐγενία καὶ Ἠλίας Σωτηρόπουλος, Χριστίνα καὶ Ἰωάννης Παπαγεωργίου. Οἱ ἀδελφοί. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

Γραφεῖον Τελετῶν: ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ι. ΧΑΡΙΤΑΤΟΥ Κορίνθου 262 -Βότση, τηλ. 277.760 & 271.033

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Πάντας τοὺς καθ' οἱονδήποτε τρόπον συμμετασχόντας εἰς τὸ βαρύτατον πένθος μας, ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ πολυαγαπημένου μας συζύγου, ἀδελφοῦ, πάππου καὶ θείου

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΑΝΔΡ. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

(ΕΤΩΝ 67)

θερμῶς εὐχαριστοῦμεν.

Ἡ σύζυγος: Εὐσταθία. Οἱ ἀδελφοί: Ἀναστάσιος καὶ Βάσω, Παῦλος καὶ Χριστίνα, Παναγιώτης καὶ Μάνθα Ἀνδρικόπουλοι, Διαμάντω (χήρα) Σπυρ. Ἀνδρικοπούλου, Ἀθηνᾶ καὶ Παναγιώτης Μπαρούνης, Πελαγία καὶ Δημήτριος Ἀγγελακόπουλος, Γεώργιος Ἀγγελόπουλος (Δημ. ὑπάλληλος), Θεόδωρος καὶ Τασία Ἀγγελοπούλου, Δήμητρα καὶ Παναγιώτης Ξυλιᾶς. Οἱ ἔγγονοι. Οἱ ἀνεψιοί. Οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.